

عوامل گرایش دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های مستقر در شهر تهران

دکتر نجلا حریری^۱
مهین بیات^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر تعیین عوامل گرایش دانشجویان به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی است. روش: روش پژوهش پیمایشی و جامعه آماری شامل دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه‌های مستقر در شهر تهران است. نمونه‌ای به تعداد ۲۴۰ نفر به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای است که عوامل گرایش به رشته کتابداری را در چارچوب یک مدل مفهومی در سه بُعد انگیزش، نگرش، و انتظار مورد سنجش قرار می‌دهد. یافته‌ها و نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌ها، بیشترین درصد دانشجویان به صورت اتفاقی (۲۷/۱ درصد) یا از طریق دفترچه راهنمای کنکور (۲۶/۳ درصد) با رشته آشنا شده‌اند. دستیابی به جایگاه علمی و اجتماعی مطلوب و رشد و ارتقاء دانش مهم‌ترین عوامل انگیزشی در انتخاب رشته بوده‌اند. ۸۲ درصد دانشجویان پس از ورود به رشته و در طی تحصیل، نگرش بسیار مثبت و مثبتی نسبت به رشته کتابداری پیدا کرده‌اند و رشته کتابداری توانسته است انتظارات ۳۹/۶ درصد از دانشجویان را در حد متوسط برآورده کند.

کلیدواژه‌ها: انتظارات، انگیزش، دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، گرایش تحصیلی، نگرش.

مقدمه و بیان مسأله

کتابداری با دانش مدون سروکار دارد و کتابخانه از دیر باز کانون گردآوری منابع مکتوب فرهنگی، علمی و فنی و اشاعه اطلاعات سازمان یافته در میان گروه‌های مختلف استفاده‌کنندگان بوده است. با گذشت زمان ارزش و اعتبار دانش کتابداری فزونی یافته و چنان که "ابرامی" (۱۳۷۸) اشاره می‌کند این دانش، امروز در عصر انفجار اطلاعات، همچون گردش خون، زندگی بخش پیکر دانایی بشر گردیده است.

با توجه به ضرورت تربیت کتابداران آموزش دیده‌ای که از تخصص لازم برای خدمت در کتابخانه‌های عمومی، تخصصی، دانشگاهی، ملی و مراکز اطلاع‌رسانی برخوردار باشند، آموزش کتابداری در سطح بین‌المللی در نیمه دوم قرن نوزدهم در امریکای شمالی در سال ۱۸۸۷ در "دانشگاه کلمبیا" با سرپرستی ملویل دیویی آغاز گردیده است. در ایران نیز آموزش رسمی دانشگاهی کتابداری در سال ۱۳۳۶ در دانشگاه تهران دانشسرای عالی آغاز شد (هورکس، ۱۳۸۱ ج دوم) و امروز رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های متعددی در چارچوب مقاطع مختلف تحصیلی، به طور رسمی آموزش داده می‌شود. موفقیت در اهداف آموزشی این

۱. دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی - دانشیار - عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران nadjlahariri@hotmail.com

۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی - دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات . mbayat2000@yahoo.com

رشته دانشگاهی نیز مانند هر زمینه علمی دیگر تحت تأثیر عوامل گوناگونی قرار دارد که بدون تردید، انگیزه مثبت و گرایش آگاهانه دانشجویان نسبت به رشته می‌تواند یکی از این عوامل باشد. در حوزه فعالیت‌های حرفه‌ای نیز انگیزش و نگرش شاغلان نسبت به شغل مورد نظر و میزان علاقه افراد در گرایش به آن حوزه، می‌تواند در زمره عوامل مرتبط با موفقیت تلقی گردد. خدمات کتابداری در شرایط امروز با پیشرفت‌های روزافزون فناوری اطلاعات پیوسته در حال دگرگونی است و همگام شدن کتابداران با این تحولات و ارایه خدمات مطلوب، مستلزم علاقه به خدمت و به طور کلی داشتن انگیزه لازم و نگرش مثبت به رشته کتابداری است. این علاقمندی و انگیزه، می‌تواند در همان ابتدای ورود دانشجویان به رشته و حتی در زمان انتخاب رشته وجود داشته باشد و یا در طول مدت تحصیل به وجود آید. به طور کلی عواملی مانند وجود انگیزه، نگرش مثبت و داشتن انتظارات معقول موجب عملکرد مطلوب تحصیلی و حرفه‌ای دانشجویان و دانش‌آموختگان میگردد. بررسی وضعیت گرایش دانشجویان به رشته کتابداری و آگاهی از عوامل انگیزش، نگرش و انتظارات آنها می‌تواند به فراهم‌آوری اطلاعات لازم در مورد زمینه‌های گرایش به رشته کتابداری، و تربیت کتابداران علاقمند و متعهد نماید. این پژوهش بر آن است که عوامل گرایش دانشجویان به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی را با توجه به انگیزه‌ها، نگرش‌ها و انتظارات آنها مورد مطالعه قرار دهد.

اهداف پژوهش

هدف اصلی

هدف اصلی از این پژوهش مشخص کردن عوامل موثر بر گرایش دانشجویان نسبت به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از دیدگاه خود آنها است.

اهداف فرعی

۱. آگاهی از نحوه آشنایی دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی بر گرایش به این رشته؛
۲. تعیین علل انگیزش دانشجویان به تحصیل در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی؛
۳. شناخت نگرش دانشجویان به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی؛
۴. شناسایی انتظارات دانشجویان از رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی؛
۵. تعیین انگیزش، نگرش و انتظارات دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی برحسب هر یک از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی.

سوالات پژوهش

۱. آشنایی دانشجویان با رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از چه طریقی بوده است؟
۲. عوامل انگیزشی دانشجویان در گرایش به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی کدام است؟
۳. نگرش دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی نسبت به رشته تحصیلی خود چگونه است؟
۴. دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی چه انتظاراتی از تحصیل در این رشته داشته‌اند؟

پیشینه پژوهش

"مشهدی تفرشی" (۱۳۷۲) عوامل مرتبط با انتخاب رشته تحصیلی در میان دانشجویان مقطع کارشناسی کتابداری را مورد بررسی قرار داد. یافته‌های پژوهش نشان داد که مهمترین عامل انتخاب رشته، رتبه آزمون داوطلب بوده است و ۶۶ درصد از دانشجویان کتابداری آن را دلیل عمده انتخاب رشته تحصیلی خود دانسته‌اند. یافته‌های پژوهش "رضائی سپهر" (۱۳۷۶) با موضوع علل شرکت داوطلبان در آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی و نحوه آشنایی آنها با این رشته نشان داد که بیشترین درصد پاسخ‌دهندگان از طریق دانشگاه و استادان با رشته آشنا شده‌اند. بر اساس یافته‌های پژوهش، سه دلیل عمده انتخاب رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی توسط شرکت‌کنندگان در آزمون به ترتیب اولویت عبارت است از: ادامه تحصیل در مقطع بالاتر، علاقه به کتاب، و پیشرفت شغلی بوده است. یافته‌ها همچنین نشان داد که ۵۷/۳ درصد از داوطلبان آزمون به علت عدم علاقه به رشته کارشناسی خود در آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی شرکت کرده بودند.

عوامل مؤثر بر گرایش به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی نیز موضوع پژوهشی بود که توسط "ترکیان تبار" (۱۳۸۶) انجام گردید. نتایج حاصل از تحقیق نشان از تأثیر مثبت بازار کار این رشته تحصیلی بر گرایش دانشجویان به این رشته داشت. همچنین علی‌رغم عدم آشنایی دانشجویان با رشته کتابداری، درصد بالایی از آن‌ها از ادامه تحصیل در این رشته ابراز رضایت کرده و در مقام مقایسه رشته تحصیلی خود را هم‌تراز با سایر رشته‌های علوم انسانی دانسته و اهمیت آن را در حد زیاد برآورد کرده‌اند. با وجود این دانشجویان از آینده شغلی خود و جذب در بازار کار و در عین حال از نام رشته کتابداری و عدم تناسب واحدهای درسی آن با عصر فناوری ابزار نارضایتی کرده‌اند.

در خارج از ایران در سال‌های اخیر پژوهشی در مورد عوامل گرایش به کتابداری انجام نشده و آن چه در زیر اشاره می‌شود، پژوهش‌هایی است که در دهه‌های گذشته در این زمینه انجام گرفته است. "ساندهو و ساندهو، ۱" با بررسی در زمینه دیدگاه‌های شغلی کتابداران دانشگاهی و دانشجویان رشته کتابداری در انتخاب رشته نتایج ذیل را بدست آوردند: ۱. مردان به دلیل این که این رشته حرفه‌ای خلاق و نوآور است آن را انتخاب نموده‌اند. در حالیکه در مورد زنان کتابدار چنین معیاری کمتر حاکم بوده است، ۲. کتابداران در گروه‌های سنی پایین تر، کار کتابخانه را لذت‌بخش و پرهیجان می‌دیدند در حالیکه بالاتر رفتن سن این انگیزه را کاهش می‌داد، ۳. مقطع تحصیلی (کارشناسی ارشد و یا دوره‌های کوتاه‌مدت تخصصی) با میزان علاقه به این رشته ارتباطی نداشت و ۴. کسب مدرک تحصیلی بالاتر در این رشته صرفاً برای پیشرفت شغلی بوده است (Sandho and Sandho, 1971).

"دیویی ۲" نیز پژوهشی بر روی ۴۴۵ دانشجوی ورودی سال‌های ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۳ دانشکده کتابداری و اطلاع‌رسانی "دانشگاه ایندیانا ۳" انجام داد. مهم‌ترین دلایل ارائه شده برای انتخاب رشته کتابداری توسط این دانشجویان، بر اساس اولویت عبارت بودند از: تأثیر فارغ‌التحصیلان رشته کتابداری در این دانشگاه؛ تأثیر دانشجویان این رشته در دانشکده کتابداری و اطلاع‌رسانی؛ شرکت در دوره‌های کوتاه‌مدت کتابداری این دانشکده؛ نقش مدیران و مسؤلان دانشکده کتابداری و اطلاع‌رسانی در شناسایی این رشته و مشورت با مشاوران این رشته. بررسی فوق نشان دهنده این بود که شناخت و آگاهی دانشجویان و اینکه از چه طریقی با رشته آشنا شده‌اند، در انتخاب رشته آن‌ها تأثیر زیادی دارد (Dewey, 1985).

علت انتخاب رشته کتابداری توسط عده قلیلی از دانشجویان در پژوهش "اچاواریا" داشتن نقش مهم در اجتماع عنوان گردید (Echavarría, 1990). "لوزادا" و همکارانش در تحقیقی در مورد دانشجویانی که از رشته کتابداری طی سال‌های ۱۹۷۵-۱۹۸۷ از "دانشگاه اسپیرتیو سانتای" برزیل ترک تحصیل کرده بودند به این نتیجه رسیدند که ناسازگاری بین حرفه و برنامه‌های درسی و همچنین عدم وجود انگیزه، علت اصلی ترک تحصیلی دانشجویان بوده است (Louzada, 1990).

جمع بندی کلی از پژوهش‌هایی که تا کنون در زمینه انتخاب رشته کتابداری و گرایش به رشته انجام شده است، حاکی از این است که در ایران، دانشجویان به دلایل متفاوتی رشته کتابداری را انتخاب می‌کنند که از آن جمله می‌توان به رتبه آزمون داوطلب در پژوهش مشهدی‌نفرشی (۱۳۷۲) و "ادامه تحصیل در مقطع بالاتر و "پیشرفت شغلی" در پژوهش رضائی‌سپهر (۱۳۷۸) اشاره کرد. در خارج از ایران عواملی مانند خلاقیت و نوآوری در رشته (ساندهو و ساندهو، ۱۹۷۱)، تأثیر فارغ‌التحصیلان رشته کتابداری (دیویی، ۱۹۸۵) و داشتن نقش مهم در اجتماع (اچاواریا، ۱۹۹۰) به عنوان عوامل گرایش به رشته کتابداری مطرح گردیده است. بررسی پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که تا کنون تحقیق جامعی در مورد عوامل گرایش به رشته کتابداری از سه بعد انگیزش، نگرش و انتظارات انجام نشده است و یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند به شناخت هر چه بیشتر عوامل علاقمندی و گرایش دانشجویان به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی کمک نماید.

جامعه و روش پژوهش

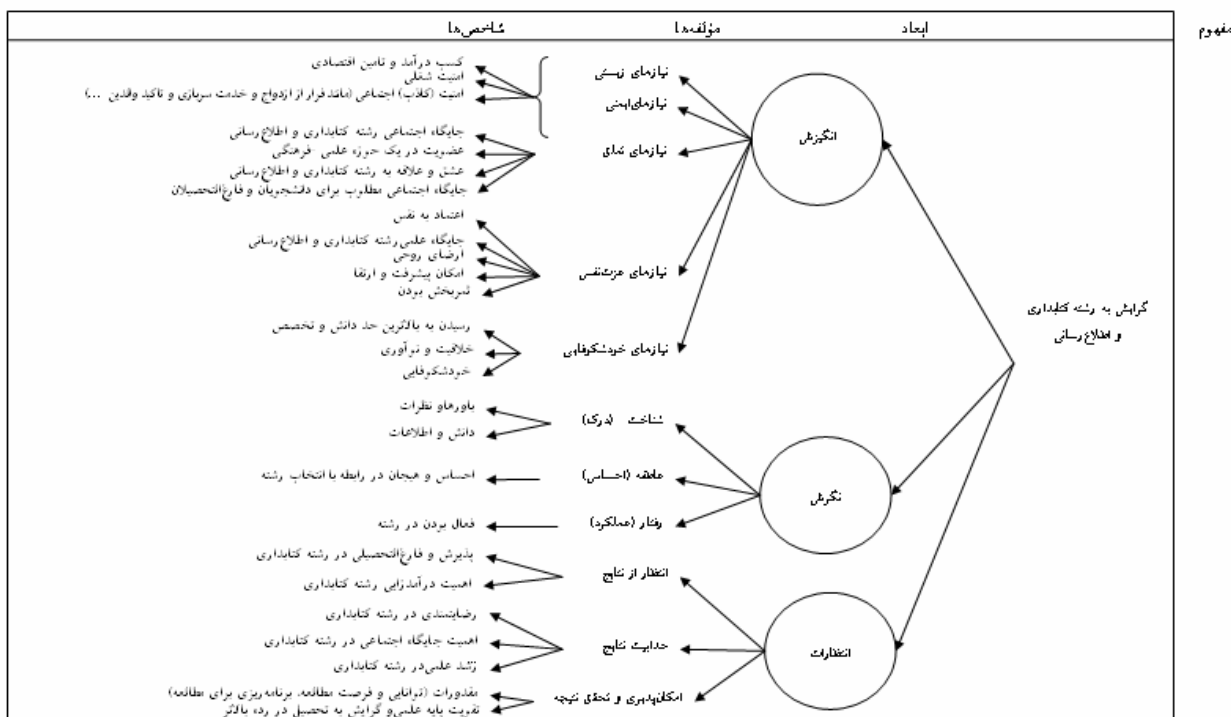
جامعه پژوهش شامل دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه‌های مستقر در شهر تهران شامل دانشگاه تهران، شهید بهشتی، تربیت مدرس، علامه، الزهراء، شاهد تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال و واحد علوم و تحقیقات

است. روش نمونه‌گیری، تصادفی طبقه‌ای به تفکیک دو طبقه اصلی دانشجویان کارشناسی و کارشناسی‌ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌باشد. تعداد کل جامعه ۹۱۲ نفر (۶۲۳ دانشجوی کارشناسی و ۲۸۹ دانشجوی کارشناسی‌ارشد) است که از این تعداد، ۲۴۰ نفر به عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. برای تعیین حجم نمونه از فرمول زیر استفاده شد.

$$n = n' \left(1 - \frac{n'}{N}\right) = 400 \left(1 - \frac{400}{900}\right) = 240$$

پژوهش از نوع کاربردی بوده، روش پژوهش، پیمایش توصیفی و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه است. برای طراحی پرسشنامه از یک مدل مفهومی (شکل ۱) استفاده شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی عوامل گرایش به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

۱-۱۱- بعدانگیزش بر اساس نظریه سلسله مراتبی نیازهای مزلو (منبع: رابینز، ۱۳۷۸، ص ۷۳) ۲- بعد نگرش بر اساس نظریه نگرش رابینر (منبع: گنجی، ۱۳۸۴، ص ۳۴) ۳- بعد انتظار بر اساس نظریه انتظار وروم (منبع: رضائیان، ۱۳۸۵، ص ۴۵۸)

مدل مفهومی پژوهش و ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش عوامل و ابعاد گرایش به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در سه بعد انگیزش، نگرش، و انتظار مورد بررسی قرار گرفته است. بعد انگیزش مبتنی بر نظریه سلسله مراتبی نیازهای "مزلو"^۱، بعد نگرش مبتنی بر نظریه نگرش "رابینز"^۲ و بعد انتظار بر اساس نظریه انتظار "روم"^۳ است. مؤلفه‌های مربوط به هر یک از ابعاد سه گانه فوق با مطالعه عمیق متون و منابع تعیین گردیده و مدل مفهومی پژوهش (شکل ۱) به این ترتیب شکل گرفته است. با استفاده از این مدل مفهومی پرسشنامه پژوهش تهیه و تنظیم گردیده است. در جریان تهیه پرسشنامه در جهت اطمینان از مطابقت مدل مفهومی با حوزه کتابداری، از طریق مصاحبه با دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز تلاش لازم به عمل آمده است. روایی مدل مفهومی و پرسشنامه پژوهش با نظارت و بررسی دقیق و چندمرحله‌ای صاحب‌نظران کتابداری، مدیریت و روانشناسی مورد

تایید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه نیز با اجرای یک مطالعه مقدماتی بین ۳۰ نفر از دانشجویان تحت بررسی، با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ ۰/۸۹٪ مورد تأیید واقع شد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به اینکه کلیه افراد نمونه (۲۴۰ دانشجوی کارشناسی و کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه‌های مستقر در تهران) پرسشنامه‌ها را تکمیل کرده‌اند، نرخ پاسخگویی ۱۰۰٪ است.

جدول ۱- توزیع فراوانی و درصد ویژگی‌های جمعیت شناختی (جنسیت، وضعیت تحصیلی و گروه‌های سنی)

دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

درصد	تعداد	ویژگی‌های جمعیت شناختی	
۸۸/۵	۲۰۸	زن	جنسیت
۱۱/۵	۲۷	مرد	
۲	۵	بدون پاسخ	
۱۰۰	۲۳۵	جمع	
۶۸/۵	۱۶۱	کارشناسی	وضعیت تحصیلی
۳۱/۵	۷۴	کارشناسی ارشد	
۲	۵	بدون پاسخ	
۱۰۰	۲۳۵	جمع	
۲۳/۱	۵۱	۱۸-۲۰	گروه‌های سنی
۴۷/۱	۱۰۴	۲۱-۲۵	
۲۱/۳	۴۷	۲۶-۳۰	
۸/۶	۱۹	بالتر از ۳۰	
۷/۹	۱۹	بدون پاسخ	
۱۰۰	۲۲۱	جمع	

جدول ۱ نشان می‌دهد که ۸۸/۵ درصد پاسخ دهندگان زن و ۱۱/۵ درصد آنها مرد بوده‌اند و ۱۶۱ نفر کارشناسی و ۷۴ نفر کارشناسی ارشد بوده‌اند و بیشترین پاسخ دهندگان در سن ۲۱ تا ۲۵ سال (۴۷/۱ درصد) و کمترین آنها بالاتر از ۳۱ سال (۸/۶ درصد) هستند.

پرسش اساسی ۱. آشنایی دانشجویان با رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از چه طریقی بوده است؟

جدول ۲- توزیع فراوانی و درصد نحوه آشنایی دانشجویان با رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

درصد	تعداد	نحوه آشنایی
۰/۸	۲	دبیران دبیرستان
۱۳/۷	۳۳	خانواده یا بستگان
۱۷	۴۱	دوستان و آشنایان
۳/۸	۹	رسانه‌های جمعی
۵/۴	۱۳	کتابخانه و مراکز فرهنگی
۲۶/۳	۶۳	دفترچه راهنمای کنکور
۵/۸	۱۴	مراکز مشاوره
۲۷/۱	۶۵	بصورت اتفاقی
۱۰۰	۲۴۰	جمع

چنان که در جدول ۲ مشاهده می‌شود بیشترین درصد دانشجویان به ترتیب به صورت اتفاقی ۲۷/۱ درصد و از طریق دفترچه راهنمای کنکور ۲۶/۳ درصد با رشته کتابداری آشنا شده‌اند.

جدول ۳- میزان آشنایی دانشجویان با رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در هنگام انتخاب رشته

میزان آشنایی با رشته	تعداد	درصد
بسیار زیاد	۹	۳/۷
زیاد	۱۳	۵/۴
متوسط	۶۴	۲۶/۷
کم	۷۸	۳۲/۵
بسیار کم	۷۶	۳۱/۷
جمع	۲۴۰	۱۰۰

جدول ۳ نشان می‌دهد که آشنایی ۶۴/۲ درصد دانشجویان با رشته کتابداری، در هنگام انتخاب رشته در حد کم و بسیار کم بوده است. تنها ۹/۱ درصد از دانشجویان در حد زیاد و بسیار زیاد با رشته کتابداری آشنا بوده‌اند.

پرسش اساسی ۲. عواملی که موجب انگیزش دانشجویان به گرایش به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی بوده است کدامند؟

جدول ۴- توزیع فراوانی و درصد دانشجویان برحسب عوامل انگیزشی در انتخاب رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

عوامل انگیزش	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بسیار کم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کسب درآمد و تامین اقتصادی	۱۷	۷/۲	۴۵	۱۹/۱	۷۸	۳۳/۲	۵۴	۲۳	۴۱	۱۷/۴
داشتن یک شغل مناسب	۴۰	۱۷	۷۸	۳۳/۲	۶۰	۲۵/۵	۲۹	۱۲/۳	۲۸	۹
تاکید والدین به انتخاب رشته کتابداری	۱۰	۴/۲	۱۷	۷/۲	۳۲	۱۳/۶	۴۷	۱۹/۹	۱۳۰	۵۵/۱
عدم پذیرش در سایر رشته‌ها	۴۱	۱۷/۶	۲۹	۱۲/۴	۶۰	۲۵/۸	۴۳	۱۸/۵	۶۰	۲۵/۸
داشتن سابقه کار در رشته کتابداری	۴	۱/۷	۹	۳/۹	۱۹	۸/۳	۲۱	۹/۲	۱۷۶	۷۶/۹
قبولی به دلیل تعداد کم شرکت کنندگان نسبت به سایر رشته‌ها	۱۶	۶/۹	۲۹	۱۲/۴	۴۴	۱۸/۹	۴۷	۲۰/۲	۹۷	۴۱/۶
رهایی از شرایط اجتماعی خاص مانند خدمت سربازی، ازدواج اجباری و...	۸	۳/۵	۹	۳/۹	۲۰	۸/۷	۳۰	۱۳	۱۶۴	۷۱
عدم امکان ادامه تحصیل در سایر رشته‌ها به دلایلی مانند دوری راه، عدم موافقت والدین یا همسر	۱۹	۸/۳	۱۸	۷/۷	۳۰	۱۲/۸	۳۰	۱۲/۸	۱۳۷	۵۸/۵
منزلت اجتماعی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی	۱۲	۵/۱	۲۸	۱۱/۹	۶۷	۲۸/۵	۵۴	۲۳	۷۴	۳۱/۵
تعلق به یک حوزه علمی - فرهنگی	۱۹	۸/۳	۵۲	۲۲/۷	۴۷	۲۰/۵	۴۲	۱۸/۳	۶۹	۳۰/۱
علاقه و گرایش به فناوری‌های	۳۸	۱۶/۶	۴۷	۲۰/۵	۵۸	۲۵/۳	۳۸	۱۶/۶	۴۸	۲۱

بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد		عوامل انگیزش
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
										اطلاعاتی و ارتباطی جدید
۲۷/۸	۶۶	۱۹/۸	۴۷	۲۴/۱	۵۷	۱۷/۳	۴۱	۱۱	۲۶	علاقه به رشته کتابداری و اطلاع رسانی
۱۷/۹	۴۲	۱۴	۳۳	۲۵/۱	۵۹	۲۶	۶۱	۱۷	۴۰	افزایش اعتماد به نفس بدلیل داشتن مدرک تحصیلی بالاتر (صرف نظر از رشته تحصیلی)
۲۷/۱	۶۴	۲۵/۸	۶۱	۱۹/۵	۴۶	۱۹/۵	۴۶	۸/۱	۱۹	رفتار و منش انسانی و اخلاقی کتابداران
۸/۷	۲۰	۹/۱	۲۱	۲۹	۶۷	۳۳/۸	۷۸	۱۹/۵	۴۵	رشد و ارتقا دانش
۸/۱	۱۹	۱۱/۹	۲۸	۲۱/۲	۵۰	۳۶/۴	۸۶	۲۲/۵	۵۳	رسیدن به جایگاه اجتماعی مطلوب
۸/۲	۱۹	۱۰/۳	۲۴	۱۶/۸	۳۹	۳۸/۸	۹۰	۲۵/۹	۶۰	رسیدن به جایگاه علمی مطلوب
۱۵	۳۵	۱۵/۹	۳۷	۲۵/۸	۶۰	۲۶/۲	۶۱	۱۷/۲	۴۰	احساس ارضاء روحی و معنوی
۱۳/۲	۳۱	۱۴/۵	۳۴	۲۸/۹	۶۸	۲۸/۱	۶۶	۱۵/۳	۳۶	خدمت به جامعه
۱۱/۵	۲۷	۱۰/۷	۲۵	۲۶/۱	۶۱	۳۱/۶	۷۴	۲۰/۱	۴۷	پرورش خودشکوفایی علمی
۱۸/۹	۴۴	۱۸/۹	۴۴	۳۲/۲	۷۵	۱۸/۹	۴۴	۱۱/۲	۲۶	ظرفیت‌های رشته برای خلاقیت و نوآوری
۱۲/۸	۳۰	۱۵/۳	۳۶	۳۰/۲	۷۱	۲۳	۵۴	۱۸/۷	۴۴	رشد و خود شکوفایی توانایی‌های فردی

با بررسی داده‌ها در جدول ۴ ملاحظه می‌شود که بیشتر پاسخ دهندگان به ترتیب، رسیدن به جایگاه علمی مطلوب ۶۴/۷ درصد، رسیدن به جایگاه اجتماعی مطلوب ۵۸/۹ درصد، و رشد و ارتقا دانش ۵۳/۳ درصد را در حد بسیار زیاد و زیاد به عنوان عوامل انگیزشی انتخاب رشته کتابداری و اطلاع رسانی بیان کرده‌اند برای اکثریت دانشجویان، داشتن سابقه کار در کتابداری عامل انگیزشی مهمی نبوده است و ۸۶/۱ درصد دانشجویان آن را در حد کم و بسیار کم موجب انگیزش خود در انتخاب رشته عنوان کرده‌اند.

پرسش اساسی ۳. نگرش دانشجویان کتابداری و اطلاع رسانی نسبت به رشته تحصیلی خود چگونه است؟

جدول ۵- توزیع فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب احساس آنها هنگام پذیرفته شدن و در حین تحصیل در رشته کتابداری

بسیار خوشایند		خوشایند		بی تفاوت		ناخوشایند		بسیار ناخوشایند		نحوه احساس
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۲۳	۹/۷	۹۷	۴۰/۹	۵۴	۲۲/۸	۳۵	۱۴/۸	۲۸	۱۱/۸	هنگام پذیرفته شدن در رشته کتابداری
۳۴	۱۴/۴	۱۳۱	۵۵/۵	۴۷	۱۹/۹	۱۷	۷/۲	۷	۳	در حین تحصیل در رشته کتابداری

جدول ۵ نشان می‌دهد که ۲۶/۶ درصد دانشجویان در هنگام پذیرفته شدن در رشته کتابداری، احساس ناخوشایند و بسیار ناخوشایندی نسبت به پذیرش خود داشته‌اند، حال آن که دانشجویانی که در حین تحصیل، چنین احساسی در مورد رشته کتابداری دارند تنها ۱۰/۲ درصد هستند. درصد دانشجویان بی تفاوت در زمان پذیرفته شدن در رشته، در مقایسه با حین تحصیل، کاهش معادل ۲/۹ درصد داشته است.

جدول ۶- توزیع فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب نگرش نسبت به رشته کتابداری و اطلاع رسانی

بسیار مثبت		مثبت		بی تفاوت		منفی		بسیار منفی		نگرش دانشجویان
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱۵	۶/۳	۷۲	۳۰	۱۰۷	۴۴/۶	۲۸	۱۱/۷	۱۸	۷/۵	نگرش دانشجویان نسبت به رشته کتابداری

بسیار منفی		منفی		بی تفاوت		مثبت		بسیار مثبت		نگرش دانشجویان
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
										قبل از ورود به رشته
۲/۵	۶	۷/۱	۱۷	۸/۴	۲۰	۵۷/۳	۱۳۷	۲۴/۷	۵۹	نگرش دانشجویان نسبت به رشته کتابداری بعد از ورود به رشته
۲۶/۶	۶۲	۳۲/۵	۷۷	۱۷/۷	۴۲	۱۸/۶	۴۴	۴/۶	۱۱	نگرش دانشجویان در مورد نام رشته در هنگام پذیرفته شدن
۱۹	۴۵	۲۷/۴	۶۵	۲۰/۷	۴۹	۲۶/۲	۶۲	۶/۸	۱۶	نگرش دانشجویان در مورد نام رشته در حین تحصیل

داده‌های جدول ۶ حاکی از این است که نگرش بیشترین درصد دانشجویان ۴۴/۶ درصد قبل از ورود نسبت به رشته بی تفاوت بوده است، در حالی که پس از ورود به رشته، بیشترین درصد دانشجویان ۸۲ درصد نگرش مثبت و بسیار مثبتی نسبت به رشته کتابداری پیدا کرده‌اند. نگرش ۹/۱ درصد دانشجویان هنگام پذیرفته شدن در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، نسبت به نام رشته منفی و بسیار منفی بوده و در حین تحصیل نیز ۴۶/۴ درصد دانشجویان همین نگرش را حفظ کرده‌اند.

جدول ۷- توزیع فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب تغییر مثبت در نگرش نسبت به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در صورت تغییر نام رشته

درصد	تعداد	تغییر مثبت در نگرش نسبت به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در صورت تغییر نام رشته
۵۰/۲	۱۱۸	بسیار زیاد
۲۵/۵	۶۰	زیاد
۱۵/۷	۳۷	متوسط
۳/۸	۹	کم
۴/۷	۱۱	بسیار کم
۱۰۰	۲۳۵	جمع
۲	۵	بدون پاسخ
۱۰۰	۲۴۰	جمع کل

جدول ۷ نشان می‌دهد که تعداد ۱۷۶ نفر معادل ۷۵/۷ درصد دانشجو تغییر نام رشته در حد و بسیار زیاد و زیاد را موجب تغییر مثبت در نگرش خود می‌دانند. تنها ۴/۷ درصد اعلام داشتند که تغییر نام رشته در حد بسیار کم موجب تغییر در نگرش آنان نسبت به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌شود.

جدول ۸- توزیع فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب عناوین انتخابی، در صورت موافقت با تغییر نام رشته

درصد	تعداد	عنوان انتخابی برای رشته کتابداری
۵/۲	۱۲	مدیریت دانش
۲۴	۵۶	مدیریت اطلاعات
۱۲/۹	۳۰	مدیریت اطلاعات و علوم کتابداری
۴/۷	۱۱	علوم کتابداری و مدیریت اطلاعات
۱/۳	۳	علوم اطلاعات و کتابداری
۳/۹	۹	دانش‌شناسی
۳۲/۲	۷۵	مدیریت اطلاع‌رسانی
۷/۳	۳۷	سایر
۴	۲۳۳	جمع
۲/۹	۷	بدون پاسخ
۱۰۰	۲۴۰	جمع کل

با توجه به داده‌های مندرج در جدول ۸، عناوین انتخابی دانشجویان به ترتیب اولویت مدیریت اطلاع رسانی ۳۲/۲ درصد، مدیریت اطلاعات ۲۴ درصد و مدیریت اطلاعات و علوم کتابداری ۱۲/۹ درصد بوده است. برخی از پاسخ‌دهندگان پیشنهادهای مانند مهندسی کتابداری، دانش شناسی و اطلاع رسانی و ... را نیز مطرح نمودند.

جدول ۹- توزیع فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب تغییر مثبت در نگرش نسبت به

رشته کتابداری و اطلاع رسانی در صورت تغییر سر فصل دروس

نگرش دانشجویان	تعداد	درصد
بسیار زیاد	۵۵	۲۵/۷
زیاد	۱۰۲	۴۷/۷
متوسط	۴۷	۲۲
کم	۹	۴/۲
بسیار کم	۱	۰/۵
جمع	۲۱۴	۱۰۰
بدون پاسخ	۲۶	۱۰/۸
جمع کل	۲۴۰	۱۰۰

جدول ۹ نشان می‌دهد که تغییر در سرفصل دروس، موجب تغییر مثبت در نگرش ۷۳/۴ درصد دانشجویان نسبت به رشته کتابداری می‌شود و تنها ۴/۷ درصد دانشجویان، تغییر در سرفصل دروس را در حد کم و بسیار کم موجب تغییر مثبت در نگرش خود نسبت به رشته اعلام نمودند.

جدول ۱۰- توزیع فراوانی و درصد دانشجویان بر حسب تصور امکان انجام فعالیت علمی

تصور امکان انجام فعالیت‌های علمی در رشته کتابداری		بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بسیار کم	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۷	۷/۱	۶۶	۲۷/۷	۸۹	۳۷/۴	۴۲	۱۷/۶	۲۴	۱۰/۱		
۱۳	۵/۶	۶۰	۲۵/۸	۹۳	۳۹/۹	۴۱	۱۷/۶	۲۶	۱۱/۲		

جدول ۱۰ داده‌های مربوط به پرسش از دانشجویان در مورد تصور آن‌ها از ظرفیت رشته در مورد فعالیت‌های علمی، قبل و بعد از شروع به تحصیل را نشان می‌دهد. داده‌ها حاکی از این است که در هنگام پذیرفته شدن در رشته، تصور ۳۴/۸ درصد دانشجویان از ظرفیت رشته برای فعالیت‌های علمی در حد زیاد و بسیار زیاد بوده است و این درصد در حین تحصیل باندرکی کاهش، ۳۱/۴ درصد شده است.

پرسش اساسی ۶: دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع رسانی چه انتظاراتی از تحصیل در این رشته دارند؟

جدول ۱۱- توزیع فراوانی دانشجویان بر حسب انتظارات آن‌ها در انتخاب رشته کتابداری و اطلاع رسانی

انتظارات دانشجویان		بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بسیار کم	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۲	۵/۱	۶۱	۲۶	۹۳	۳۹/۶	۴۷	۲۰	۲۲	۹/۴		
۱۳	۵/۶	۶۰	۲۵/۸	۹۳	۳۹/۹	۴۱	۱۷/۶	۲۶	۱۱/۲		
۴۰	۱۷/۱	۱۰۱	۴۳/۲	۷۰	۲۹/۹	۱۵	۶/۴	۸	۳/۴		
۱۴	۶	۵۷	۲۴/۳	۹۲	۳۹/۱	۴۸	۲۰/۴	۲۴	۱۰/۲		
۴۲	۱۷/۹	۶۴	۲۷/۲	۷۱	۳۰/۲	۴۴	۱۸/۷	۱۴	۶		

بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد		انتظارات دانشجویان
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۳/۸	۹	۴/۲	۱۰	۲۱/۶	۵۱	۴۷	۱۱۱	۲۳/۳	۵۵	کسب جایگاه اجتماعی مناسب، با تحصیل در رشته
۴/۳	۱۰	۶/۴	۱۵	۲۲/۳	۵۲	۴۲/۱	۹۸	۲۴/۹	۵۸	رشد علمی در رشته
۴/۴	۱۰	۵/۳	۱۲	۳۶	۸۲	۳۱/۱	۷۱	۲۳/۲	۵۳	انتظار دانشجویان از موفقیت تحصیلی در رشته با توجه به مقدمات (توانایی‌های فردی و فرصت مطالعه و...)

داده‌های جدول ۱۱ حاکی از این است که انتظارات ۳۱/۱ درصد از دانشجویان از تحصیل در رشته کتابداری در حد زیاد و بسیار زیاد برآورده شده است. انتظارات در مورد نتیجه بخش بودن تلاش برای پذیرش در رشته و پذیرش در مقاطع بالاتر به ترتیب برای ۳۱/۴ درصد و ۶۰/۳ درصد دانشجویان در حد زیاد و بسیار زیاد بوده است. تصور و انتظار ۳۰/۳ درصد از دانشجویان بر این بوده است که با پذیرش در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی رضایتمندی‌شان در حد زیاد و بسیار زیاد فراهم می‌شود. اهمیت درآمدزا بودن رشته برای ۴۵/۱ درصد، کسب جایگاه اجتماعی مناسب برای ۷۰/۳ درصد، رشد علمی در رشته برای ۶۷ درصد و انتظار موفقیت تحصیلی برای ۵۴/۳ درصد دانشجویان در حد زیاد و بسیار زیاد بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش در مورد نحوه آشنایی دانشجویان با رشته کتابداری حاکی از این بود که بیشترین درصد دانشجویان به صورت اتفاقی ۲۷/۱ درصد یا از طریق دفترچه راهنمای کنکور ۲۶/۳ درصد با رشته آشنا شده‌اند و میزان آشنایی اکثریت دانشجویان ۶۴/۲ درصد با رشته کتابداری، در هنگام انتخاب رشته در حد کم و بسیار کم بوده است. آشنایی دانشجویان با رشته کتابداری به صورت اتفاقی یا از طریق دفترچه راهنمای کنکور نشانگر عدم شناخت کافی از رشته در جامعه به طور کلی و یا در جامعه دانش‌آموزان به طور خاص است. با توجه به پیشینه تاریخی حرفه کتابداری و اهمیتی که این دانش گسترده دامن در حوزه علم و فرهنگ دارد، انتظار می‌رود که جامعه از این رشته علمی شناخت کافی داشته باشد و داوطلبان ادامه تحصیلات دانشگاهی نیز از روی تصمیم مبتنی بر آگاهی و شناخت به انتخاب آن اقدام کنند. بر اساس یافته‌های پژوهش، ۲۹/۶ درصد دانشجویان در هنگام پذیرفته شدن در رشته کتابداری، احساس ناخوشایند و بسیار ناخوشایندی نسبت به پذیرش خود داشته‌اند، حال آن که دانشجویانی که در حین تحصیل، چنین احساسی در مورد رشته کتابداری دارند تنها ۱۰/۲ درصد بوده، کاهش معادل ۱۹/۷ درصد داشته است.

یافته‌ها همچنین نشان داد که از بین عوامل انگیزشی در گرایش دانشجویان به رشته کتابداری، سه عامل دستیابی به جایگاه علمی مطلوب ۶۴/۷ درصد، دستیابی به جایگاه اجتماعی مطلوب ۵۸/۹ درصد و رشد و ارتقا دانش ۵۳/۳ درصد در حد زیاد و بسیار زیاد به عنوان عوامل انگیزشی انتخاب رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی عنوان شده‌اند. این یافته‌ها در مورد اثر انگیزشی رشد و ارتقا دانش در انتخاب رشته کتابداری امری مورد انتظار و طبیعی به نظر می‌رسد، اما با توجه به این که عامل منزلت اجتماعی رشته کتابداری بر اساس یافته‌ها، تنها برای ۱۷ درصد از دانشجویان در حد زیاد و بسیار زیاد عامل انگیزش در انتخاب رشته بوده است، این امر که تعداد کثیری از دانشجویان، دستیابی به جایگاه اجتماعی مطلوب را به عنوان عامل مهم انگیزشی برای تحصیل در رشته کتابداری مطرح نمایند، یافته قابل تأمل و بحث انگیزی است که با دل‌نگرانی دائمی کتابداران در رابطه با عدم برخورداری رشته کتابداری از منزلت شایسته اجتماعی، سازگار به نظر نمی‌رسد. در تفسیر این یافته‌ها دو تعبیر متضاد را می‌توان مطرح کرد. از یک سو می‌توان با برداشتی خوشبینانه، تصور نمود که کتابداری برخلاف آن چه که کتابداران همواره از آن شکوه داشته‌اند، از اعتبار اجتماعی درخور و شایسته خود در آن حد برخوردار است که همین جایگاه اجتماعی، عامل انگیزشی مهمی در انتخاب آن به عنوان رشته تحصیلی به شمار می‌رود. تفسیر دوم که به نظر محتمل تر می‌رسد، این است که تلقی دانشجویان از عامل انگیزشی رسیدن به جایگاه اجتماعی مطلوب، به صورت کلی و از طریق کسب

مدرک دانشگاهی صرف‌نظر از رشته تحصیلی بوده است. آن چه که این تفسیر را تقویت می‌کند، یافته‌های مربوط به دو عامل انگیزشی عدم پذیرش در سایر رشته‌ها و افزایش اعتماد به نفس بدلیل داشتن مدرک تحصیلی بالاتر (صرف نظر از رشته تحصیلی) است که به ترتیب برای ۳۰ درصد و ۴۳ درصد دانشجویان در حد زیاد و بسیار زیاد موجب انگیزش در انتخاب رشته کتابداری بوده است. شاهد دیگری بر تأیید تفسیر دوم، این واقعیت است که بیشترین درصد دانشجویان به طور اتفاقی با رشته آشنا شده‌اند. احتمالاً این عدم آگاهی و شناخت نیز ریشه در برخوردار نبودن رشته کتابداری از منزلت درخور و شایسته آن دارد. آن دسته از رشته‌های علمی که از اعتبار اجتماعی بالا برخوردارند، معمولاً از روی شناخت، علاقه و برنامه ریزی قبلی از سوی داوطلبان تحصیلات دانشگاهی انتخاب می‌شوند و این شیوه‌های آشنایی با رشته کتابداری شاهدی غیرمستقیم بر این واقعیت است که دانش کتابداری که جامعه در تمامی حوزه‌های علمی و فرهنگی و امداار آن است، از ارج و اعتبار شایسته خود برخوردار نیست.

مقایسه یافته‌های پژوهش در مورد عوامل انگیزشی دانشجویان با یافته‌های پژوهش‌های مشابهی که در دهه گذشته انجام شده، نشان از تغییر در عوامل انگیزش دانشجویان دارد؛ در پژوهش "مشهدی‌تفرشی" (۱۳۷۲) رتبه آزمون داوطلب و در پژوهش "رضائی‌سپهر" (۱۳۷۸) ادامه تحصیل در مقطع بالاتر، به عنوان مهمترین عامل انتخاب رشته مطرح شده‌اند. تغییری که ظاهراً در طی دهه گذشته در عوامل انگیزشی گرایش به رشته کتابداری حاصل شده است، تحول مثبتی است که تفسیر و تحلیل دلایل آن نیازمند مطالعات بیشتری است.

یافته‌های پژوهش در مورد نگرش دانشجویان نسبت به رشته کتابداری نشان داد که بیشترین درصد دانشجویان ۴۴/۶ درصد قبل از ورود به رشته نسبت به آن بی تفاوت بوده‌اند، در حالی که ۸۲ درصد دانشجویان پس از ورود به رشته و در طی تحصیل، نگرش مثبت و بسیار مثبتی نسبت به رشته کتابداری پیدا کرده‌اند. این یافته‌ها، تردیدهای گاه و بیگاهی را که در مورد جذابیت رشته کتابداری، در بین دانشجویان و در محافل کتابداری مطرح می‌شود، برطرف کرده، نکته امیدبخشی است که نشان از ظرفیت رشته در ایجاد جاذبه و نگرش مثبت در بین دانشجویان دارد. این یافته‌های قابل تأمل، اشاره بر این واقعیت دارند که در صورت شناخت بیشتر جامعه از رشته کتابداری و جاذبه‌های علمی، فرهنگی و میان رشته ای آن، احتمال دارد که جوانان مستعد بیشتری از روی علاقه و انتخاب آگاهانه جذب رشته کتابداری شوند که این خود می‌تواند عاملی اساسی در اعتلای علمی حوزه کتابداری در درازمدت باشد.

بر اساس سایر یافته‌ها، نگرش ۵۹/۱ درصد دانشجویان هنگام پذیرفته شدن در رشته کتابداری و اطلاع رسانی، نسبت به نام رشته منفی و بسیار منفی بوده و در حین تحصیل نیز ۴۶/۴ درصد دانشجویان همین نگرش را حفظ کرده‌اند. یافته‌های این پژوهش مبنی بر نگرش منفی حدوداً نیمی از دانشجویان نسبت به نام رشته، این بحث همیشه داغ حوزه کتابداری را دوباره مطرح می‌کند. لازم است این بحث که همواره موافقان و مخالفان سرسختی داشته است، با توجه به مستندات پژوهشی بار دیگر از منظری واقع بینانه مورد مذاقه قرار گیرد، به ویژه این که بر اساس یافته‌ها، بیش از سه چهارم ۷۵/۷ درصد دانشجویان تغییر نام رشته را در حد زیاد و بسیار زیاد موجب تغییر مثبت در نگرش خود عنوان کرده‌اند.

عامل دیگری که موجب تغییر مثبت در نگرش ۷۳/۴ درصد دانشجویان نسبت به رشته کتابداری می‌شود، تغییر در سرفصل دروس است. بر اساس یافته‌ها، تنها ۴/۷ درصد دانشجویان، تغییر در سرفصل دروس را در حد کم و بسیار کم موجب تغییر مثبت در نگرش خود نسبت به رشته اعلام نمودند.

نکته قابل تأمل دیگر در مورد یافته‌ها، تصور دانشجویان از ظرفیت رشته برای فعالیت‌های علمی، قبل و بعد از شروع به تحصیل است. داده‌ها حاکی از این است که در هنگام پذیرفته شدن در رشته، تصور ۳۴/۸ درصد دانشجویان از ظرفیت رشته برای فعالیت‌های علمی در حد زیاد و بسیار زیاد بوده است و این درصد در حین تحصیل بانددکی کاهش به ۳۱/۴ درصد رسیده است. این امر که چرا در حدود دو سوم دانشجویان امکان فعالیت‌های علمی در رشته را در حد متوسط و پایین برآورد می‌کنند، موضوع حائز اهمیتی است که لازم است با بررسی‌های دقیق تر ریشه یابی و چاره‌اندیشی شود.

در بررسی انتظار دانشجویان از رشته کتابداری، یافته‌ها نشان داد که نزدیک به یک سوم دانشجویان انتظار داشته‌اند تلاشی که برای پذیرش در رشته صرف می‌کنند، در حد زیاد و بسیار زیاد نتیجه بخش باشد. نتیجه بخش بودن تلاش برای پذیرش در مقاطع بالاتر نیز برای دو سوم دانشجویان در حد زیاد و بسیار زیاد بوده است. بر اساس سایر یافته‌ها، درآمدزا بودن رشته

برای سه چهارم دانشجویان اهمیتی در حد زیاد و بسیار زیاد داشته است. با توجه به این که درصد بالایی از دانشجویان درآمدزا بودن رشته تحصیلی را از نظر جذابیت انتظاراتی که از تحصیل دارند، حایز اهمیت دانسته‌اند، بدیهی است که وضعیت نه چندان رضایت‌بخش کسب درآمد در حرفه کتابداری می‌تواند در گرایش به رشته، عامل بازدارنده مهمی باشد. در رابطه با جذابیت انتظارات، کسب جایگاه اجتماعی مناسب برای نزدیک به سه چهارم دانشجویان و رشد علمی در رشته برای اندکی بیش از دو سوم دانشجویان در حد زیاد و بسیار زیاد اهمیت داشت. در نگاه دوباره به یافته‌های مربوط به عوامل انگیزش در رشته کتابداری، یادآوری این نکته خالی از فایده نیست که در بُعد انگیزش، هر یک از دو عامل رسیدن به جایگاه اجتماعی مطلوب رشد و ارتقا دانش از سوی حدوداً نیمی از دانشجویان به عنوان عواملی مطرح شده بودند که در حد زیاد و بسیار زیاد موجب انگیزش آن‌ها در انتخاب رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی بوده است. با توجه به این که این دو عامل در بعد انتظار و از نظر جذابیت انتظارات برای درصد بالاتری از دانشجویان دارای اهمیت هستند، می‌توان منطقاً پیش‌بینی نمود که در صورت ارتقاء جایگاه اجتماعی رشته و امکان و ظرفیت رشد علمی بیشتر در رشته کتابداری، گرایش به رشته نیز به نحو شاخصی افزایش یابد. بر اساس سایر یافته‌ها، بیش از نیمی از دانشجویان انتظار داشته‌اند که در تحصیل در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی موفق خواهند بود. در بررسی بُعد انتظار همچنین مشخص گردید که انتظارات نزدیک به یک سوم دانشجویان از تحصیل در رشته کتابداری در حد زیاد و بسیار زیاد برآورده شده است و به طور کلی از دیدگاه ۷۰/۷ درصد دانشجویان، تحصیلات کتابداری در حد متوسط و بالاتر از متوسط موجب برآورده شدن انتظارات آن‌ها بوده است. برآورده شدن انتظارات درصد بالایی از دانشجویان از تحصیل در رشته کتابداری، نشان از موفقیت نسبی این رشته در انجام رسالت آموزشی خود دارد.

پیشنهادات

- ۱- تلاش برای تغییر نام رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی؛
- ۲- تلاش برای ایجاد تغییرات لازم در سرفصل دروس رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی؛
- ۳- تلاش برای تعالی و رشد علمی، جایگاه اجتماعی مناسب و پرورش خودشکوفایی دانشجویان.

پیشنهادات برای پژوهش‌های آینده

- ۱- بررسی میزان رضایت شغلی در رشته کتابداری و تأثیر آن در گرایش به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی؛
- ۲- بررسی میزان انگیزه برای تحصیل در مقاطع بالاتر در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی؛
- ۳- بررسی میزان شناخت و گرایش دانش‌آموزان رشته‌های مختلف تحصیلی (دبیرستان) به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی.

منابع

- ابرامی، هوشنگ (۱۳۷۸). شناختی از دانش‌شناسی. به کوشش رحمت‌الله فتاحی، تهران: کتابدار.
- ترکیان تبار، منصور (۱۳۸۶). "عوامل مؤثر بر گرایش به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی". فصلنامه کتاب، دوره هجدهم، شماره اول: ۱۰۷-۱۱۸.
- رابینز، استیفن ۱۳۷۸. مبانی رفتار سازمانی. ترجمه علی پارسائیان و محمد اعرابی. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- رضائیان، علی (۱۳۸۵). مبانی رفتار سازمانی. تهران: سمت.
- رضائی سپهر، سیامک (۱۳۷۹). "بررسی علل شرکت داوطلبان در آزمون کارشناسی‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی و نحوه آشنایی با این رشته". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- گنجی، حمزه (۱۳۸۴). روانشناسی کار. تهران: ساوالان.
- مشهدی تفرشی، شکوه (۱۳۷۶). "بررسی عوامل مرتبط با انتخاب رشته تحصیلی در میان دانشجویان مقطع کارشناس کتابداری" پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

- هورکس، نورمن (۱۳۸۱). آموزش کتابداری و اطلاع رسانی. ترجمه حسن کیانی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- Dewey, Barbara.I (1985). Selection of librarianship as a career: implications of recruitment. *Journal of Education for Library and Information Science*. (12): 16-24.
- Echavarria, T(1990). Minority recruitment: A success story. *Colledge and Research Libraries News*, 51(10):962- 964.
- Louzada, I. C. et al(1990). Student drop out from the librarianship santo, Brazil. *Revis tada Escola de biblioteconomia da UFMG*, 19(1): 78- 93
- Sandhu,PK; sandhu, H (1971). Job perception of universty librarins and library students. *Candian Lib. Jornal*, 28(8):446-452.